

Ympäristöministeriö

24.5.2024

Rakennetun ympäristön osasto
Alueidenkäyttö/
Miikka Hakkarainen

Loppuraportti

Tuulienergian mahdollisuudet maakuntakaavassa Pirkanmaalla – osa II

Avustushaku vihreän siirtymän investointihankkeiden edistämiseksi

1. Tiivistelmä

Hankkeessa jatkoselvitettiin potentiaalisiksi tunnistettujen Pirkanmaan elonkirjon ja energian teemoja käsittelevän vaihemaakuntakaavan tuulienergiatuotantoon soveltuvien alueiden erityispiirteitä ja vaikutuksia arkeologisen potentiaalin, maakotkan sekä metsäpeuran ja suden osalta. Lisäksi tarkasteltiin tuulienergiahankkeiden alustavien sähkönsiirtovaihtoehtojen ja turvealueiden kehittämisen kohdealueiden lajistovaikutuksia.

2. Hankkeen tausta ja tavoitteet

Pirkanmaalla on käynnissä elonkirjon ja energian teemoja käsittelevän vaihemaakuntakaavan laadinta, jossa päivitetään muun muassa tuulienergiatuotannolle soveltuvat alueet. Tämä selvityskokonaisuus on jatkoa YM:n tuella toteutetulle Tuulienergian mahdollisuudet maakuntakaavassa Pirkanmaalla – osa I -hankekokonaisuudelle, jossa tuotettiin alueiden tekninen sijaintiselvitys, näkyvyysanalyysi, maisemavaikutusarviointi ja havainnekuvitusta mahdollisista voimala-alueista.

Osan II tavoitteena on ollut vastata maakuntatason selvitystarpeisiin tuulienergiatuotannon alueiden osoittamiseksi maakuntakaavassa arkeologisen potentiaalin ja lajistollisten vaikutusarviointien näkökulmasta.

Koska tunnistetut potentiaaliset tuulienergia-alueet vastaavat pitkälti voimassa olevan Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tuulivoima-alueita ja näiden osalta on arkeologista potentiaalia selvitetty jo kokonaismaakuntakaavatyössä, on arkeologisen potentiaalin osalta ollut tarpeen tarkastella vain uusia alueita.

Lajiston osalta tavoitteena oli tarkastella vaikutuksia linnustoon sekä suurriistaan ja petoihin.

Selvitysten tavoitteena on ollut lisätä tuulienergiatuotannon yleistä hyväksyttävyyttä, edistää alueiden käyttöönottoa sekä tuottaa maankäytöllisen suunnittelun lisäksi tukea asukkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa käytäviin keskusteluihin.

Selvityksissä on huomioitu myös tuulienergiatuotannon alueiden sähkönsiirron vaihtoehtoja tarkoituksenmukaisilta osin, eli pääasiassa pohjoisella Pirkanmaalla maakotkan, metsäpeuran ja suden kannalta. Lisäksi on arvioitu turvealueiden kehittämisen kohdealueiden vaikutuksia metsäpeuraan ja suteen.

3. Hankkeen osapuolet ja toteutus

Hankekokonaisuuden koordinoinnista on vastannut Pirkanmaan liitto.

Arkeologisen potentiaalin täydennysselvityksestä on vastannut FM Kalle Luoto Heilu Oy:stä, joka on toteuttanut myös kokonaismaakuntakaavan tuulivoima-alueita koskeneen selvityksen. Täydennysselvityksen sisällön osalta konsulttoitiin myös Pirkanmaan maakuntamuseon vs. kulttuuriympäristöpäällikkö Vadim Adelia.

Metsäpeuraa ja sutta koskevan selvityksen on laatinut FCG Finnish Consulting Group Oy:n projektipäällikkö FM Jari Kärkkäinen.

Linnustollisten vaikutusten selvitykseen ei lukuisista yrityksistä huolimatta saatu konsulttitoteuttajaa, joten tämä laadittiin Pirkanmaan liiton omana työnä keskittyen maakotkaan. Työssä toimi lähtöaineistona metsähallituksen paikkatietoaineisto maakotkan elinympäristö- ja lentoaikamalleista sekä YM:lle laadittu raportti *Suomeen suunniteltavan tuulivoimatuotannon mahdolliset yhteisvaikutukset maakotkaan ja lajin huomiointi maakuntakaavoituksessa*. Liiton laatiman raportin työstössä konsulttoitiin YM:lle raportin laatinutta Hannu Tikasta sekä Pirkanmaan ELY-keskuksen lajistoasiantuntijoita. Raportin koostamisesta vastasivat suunnitteluinsinööri Iris Lehkonen ja suunnittelija Johanna Kuusterä.

4. Hankkeen tulokset

Hankkeen tavoitteet eivät toteutuneet kaikilta osin suunnitellusti, koska linnustoselvitykseen ei useista tarjouspyynnöistä huolimatta saatu konsulttia. Myös suurriista- ja petoselvityksen sisältöä jouduttiin konsulttiresurssien puitteissa tarkistamaan siten, että tässä tarkasteltiin vain metsäpeuraan ja suteen liittyviä vaikutuksia. Näin ollen ei muista suurriistan lajeista tai ilveksestä ja karhusta ole käytettävissä maakunnallista kokonaiskuvaa, vaan näitä on tarkasteltava hankekohtaisissa vaikutusarvioinneissa.

Metsäpeura- ja susiselvityksessä on tarkasteltu tuulienergia-alueiden lisäksi vaihemaakuntakaavassa osoitettavien turvealueiden kehittämisen kohdealueiden vaikutusta ko. lajeihin. Turvealueiden kehittämisen kohdealueet perustuvat Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 turvetuotannon kannalta tärkeisiin alueisiin, joita jatkossa suositellaan kehitettävän edistämällä ojitettujen turvemaiden kestävää käyttöä sekä huomioimalla mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen vahvistamiseen tai uusiutuvan energian tuotantoon.

Linnuston osalta on pystytty arvioimaan vaikutuksia ainoastaan maakotkaan sen sijaan, että olisi raportoitu myös merikotkaan ja sääkseen kohdistuvia vaikutuksia. Toisaalta Pirkanmaan liiton taustatarkastelun mukaan merikotkaa esiintyy lähinnä niillä Pirkanmaan alueilla, joilla ei ole tunnistettu tuulienergiapotentiaalia. Linnuston päämuuttoreitit, FINIBA- ja MAALI-alueet sekä suojelu- ja Natura 2000 -verkoston alueet on kuitenkin huomioitu maakotkaa käsittelevässä koosteraportissa sekä tuulienergiatuotannon alueita koskevassa Pirkanmaan liiton kokoamassa kohdekorttiraportissa.

Konsulttipulan vuoksi selvitysten valmistuminen viivästyi noin vuodella suunnitellusta.

Hankkeen tulokset palvelevat pääasiassa vaihemaakuntakaavoitusta, mutta antavat tärkeää tietoa myös kunnille ja muille maankäytön suunnittelusta vastaaville tahoille. Materiaali palvelee myös esimerkiksi tuulienergiahankkeiden sidosryhmiä.

5. Hankkeen vaikuttavuus

Arkeologisen potentiaalin selvityksessä tunnistettiin mahdollisia arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita, kuten tervahautoja ja rajamerkkejä, erityisesti historialliselta ajalta. Myös kivikautisten asuinpaikkojen löydöt ovat mahdollisia Sastamalan Kärme-kallion alueella. Havainnot eivät kuitenkaan tällä tarkastelutasolla ole vaikuttaneet alueiden osoittamiseen maakuntakaavassa ja voidaan todeta, että alueiden toteuttaminen tästä näkökulmasta on mahdollista.

Maakotkaan kohdistuvien vaikutusten perusteella tehtiin rajaustarkistuksia vaihemaakuntakaavassa osoitettavien tuulienergia-alueiden osalta. Vaikutukset on tunnistettu samankaltaisiksi alueilla olevien hankkeiden YVA-prosessien päätelmien kanssa.

Metsäpeuraan haitallisesti kohdistuvien vaikutusten vuoksi vaihemaakuntakaavaratkaisusta on jouduttu poistamaan Ikaalisten ja Parkanon rajalle lähelle Seitsemisen kansallispuistoa sijoittuva itäinen Horhalanperän tuulienergia-alue.

Selvityskokonaisuus kaikkiaan tuotti tarpeellista tietoa suunnittelun ja päätöksenteon tueksi sekä vahvisti aiempia käsityksiä esimerkiksi metsäpeuralle soveltuvien elinpiirien sijoittumisesta suhteessa tuulienergiapotentiaaliin.

6. Talousraportti

Konsulttitöiden vähäisempi määrä ja liiton oman työn osuuden kasvu vaikuttivat kustannusarvion toteutumaan. Alkuperäisen kustannusarvion kokonaiskustannus (27 000 euroa) jäi näin ollen huomattavasti toteutuneesta.

Pirkanmaan liitto toimittaa sovitusti maksatushakemuksen, tuntikirjanpidon ja kirjanpitäjän lausunnon kesäkuun 2024 aikana.

7. Suositukset tulevia hankkeita varten

Huomiona hankekokonaisuuden I-osaan liittyen Pirkanmaan liitto nostaa esille, että kaavatyön edetessä kunnat toivoivat uusien hankealueiden osoittamista vaihemaakuntakaavassa, jonka myötä myös esimerkiksi YM:n tuella toteutettua maisemavaikutusten arviointia jouduttiin täydentämään varsinaisen hankeajan päätyttyä, mihin ei oltu varauduttu Pirkanmaan liiton budjetissa. Voisi siis olla tarpeen ennakoida vastaavien täydennysselvitysten mahdollisuuksia ja rahoitustarvetta tulevissa vastaavissa hankkeissa.

Pirkanmaan liiton puolesta,

Iris Lehtonen
Suunnitteluinsinööri

LIITTEET

- 1 Arkeologisen potentiaalin täydennysselvitys
- 2 Maakotkan huomioiminen tuulienergia-alueiden suunnittelussa Pirkanmaalla
- 3 Vaikutukset metsäpeuraan ja suteen – Pirkanmaan vaihemaakuntakaava
- 4 Kooste potentiaalisista tuulienergia-alueista
- 5 DNSH-arviointi